

Д.С. ПОДОРОЖНИЙ

Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України
Україна, 01014 м. Київ, вул. Тімірязєвська, 1

ГЕОГРАФІЧНЕ ПОШИРЕННЯ *IRIS SIBIRICA* L. В УКРАЇНІ

З'ясовано сучасне географічне поширення рідкісного виду флори України – *Iris sibirica* L., окреслено межі поширення виду, складено список усіх відомих місцезнаходжень півників сибірських, закартовано локалітети виду.

Ключові слова: *Iris sibirica* L., місцезнаходження, охорона.

Потреба в охороні багатьох видів рослин зумовлена скороченням чисельності їхніх локалітетів унаслідок інтенсивної господарської діяльності. Вивчення поширення та еколого-ценотичних умов місцезростань таких видів є обов'язковою передумовою для розробки наукових основ їх охорони. Одним з раритетних видів флори України є *Iris sibirica* L. (Iridaceae Juss.), відомості про поширення якого є фрагментарними та застарілими.

I. sibirica — європейсько-сибірський вид, занесений до Червоної книги України [25]. Поширений на території від Франції до Східного Сибіру та Монголії. Ексклави виду є на Кавказі та в Малій Азії.

Дослідження виконано в період з 2005 по 2011 р.

Мета роботи — з'ясувати сучасне географічне поширення *I. sibirica* в Україні, межі поширення виду, закартувати локалітети виду.

В Україні проходить південна межа поширення *I. sibirica*. У працях Н. Meusel [28], Е. Hulten, М. Fries [27], «Флорі України» [23] межа поширення виду в Україні окреслена в загальних рисах, відсутня інформація про місцезнаходження півників сибірських у Криму. Дані, зібрані нами, дали змогу уточнити південну межу ареалу *I. sibirica* в Україні. Вона проходить через такі населені пункти (із заходу на схід): м. Герца —

м. Кам'янець-Подільський — смт Летичів — м. Бердичів — м. Андрушівка — м. Васильків — м. Обухів — м. Канів — м. Черкаси — м. Світловодськ — м. Дніпропетровськ — м. Зміїв — смт Чкаловське — м. Вовчанськ.

На основі опрацьованих матеріалів 10 провідних гербаріїв України, літературних та власних даних складено список місцезнаходжень *Iris sibirica* в Україні, який відображено на рисунку. Фізико-географічне районування території досліджень у списку наведено за Мариничем та ін. [13].

ЗОНА МІШАНИХ ЛІСІВ

Поліський край

Область Волинського Полісся

Волинська обл., **Ківерцівський р-н: 1) (+)** Лопатинська діброва [5]; **Ковельський р-н: 2) (—)** Облапське л-во (Гуминець, 20.05, LW); **3) (!)** 1 км на пд. від с. Облапи (N 51°18.848', E 024°41.687') (Подорожний, 2008, KW, KWHA); **Любомльський р-н: 4) (+)** смт Шацьк (Мельник, 1978, LWS); **5) (+)** смт Шацьк, біостаціонар ЛДУ (1974; Кузярін, 1996, LWS); **Любешівський р-н: 6) (+)** Сваловицька дача [2]; **7) (+)** тераса р. Стохід, о. Дубовець [2].

Область Житомирського Полісся

Житомирська обл., **Житомирський р-н: 8) (+)** Житомирський ДЛГ, Богунське л-во [17]; **9) (+*)** с. Барашівка, 1 км на схід (N 50°17.379', E 028°32.891') [17]; Подорожний, 2010, KW, KWHA); **10) (—)** **Баранівський р-н** [17]; **Овруцький р-н: 11) (—)** с. Ясенець [17]; **12) (—)** с. Гладковичі (1946,

KW); **13**) (—) с. Червонка, ур. Корчик (Смик, 1963, КВНА); **14**) (—) хут. Колесники (Барбарич, Барбарич, 1951, KW); **15**) (+) Виступицьке л-во, на вирубці, багато [17]; **16**) (—) ок. Овруча [23]; **17**) (+) Поліський ПЗ [1, 17]; **Радомишльський р-н:** **18**) (+) Радомишльський ДЛГ, Поташнянське л-во [17]; **19**) (—) ок. м. Радомишля [23]; **Лугинський р-н:** **20**) (+) Лугинський ДЛГ, Лугинське л-во [17]; **21**) (+) с. Красносілка, край евтрофного болота [17]; **Новоград-Волинський р-н:** **22**) (+) Новоград-Волинський ДЛГ, Мало-Цвілянське л-во, кв. 49, 70–71, на лісових луках [17]; **23**) (—) с. Владин, на луках (Барбарич, 1932, KW); **Коростишівський р-н:** **24**) (+) Коростишівський ДЛГ, Смолівське л-во [17]; **25**) (+) Дубовецьке л-во, просіка між 21 та 27 кв. [17]; **Андрушівський р-н:** **26**) (—) с. Івниця [23]; **Ємільчинський р-н:** **27**) (—) с. Руденка, ур. Мельниково болото (Кондратюк, 1948, KW); **28**) (—) с. Руденка, ур. Стропилок (3 км на схід від села) (Кондратюк, 1948, KW); **29**) (—) м. Житомир [23]; **Малинський р-н:** **30**) (—) ок. с. Федорівка (Семенкевич, 1917, KW; [23]); **Олевський р-н:** **31**) (—) с. Рудня-Радовельська (болотна станція) (Котов, 1931, KW; [23]); **32**) (—) смт Діброва (Михайличенко, Косець, 1931, KW).

*Хмельницька обл., Полонський р-н: **33**) (—*) м. Полонне [23].*

Область Київського Полісся

м. Київ: **34**) (—) Оболонь (1930, KW); **35**) (—) Оболонський р-н, Пуца-Водиця [23]; **36**) (+) о. Труханів, заплавна лука (Ценгер, 1899, Karassew, 1900, LWS; Семенкевич, 1915, KW; Підоплічка, 1925, KW, [24]).

Київська обл., Бородянський р-н: **37**) (+) ок. смт Пісківка (Баранський, 2010, КВНА); **38**) (+) ок. смт Клавдієво-Тарасове (усне повід. Ю.О. Клименка, 2010); **Вишгородський р-н:** **39**) (—) с. Козаровичі, заплава р. Дніпро ([23]; А.І. Барбарич, О.Т. Барбарич, 1951, KW); **Іванківський р-н:** **40**) (—) с. Дитятки [23]; **41**) (—) с. Горностайпіль [23]; **Києво-Святошинський р-н:** **42**) (—) с. Горенка, заболочений вільшняк на лівому березі р. Котурка (Зеров, 1924, KW); **43**) (—) с. Білого-

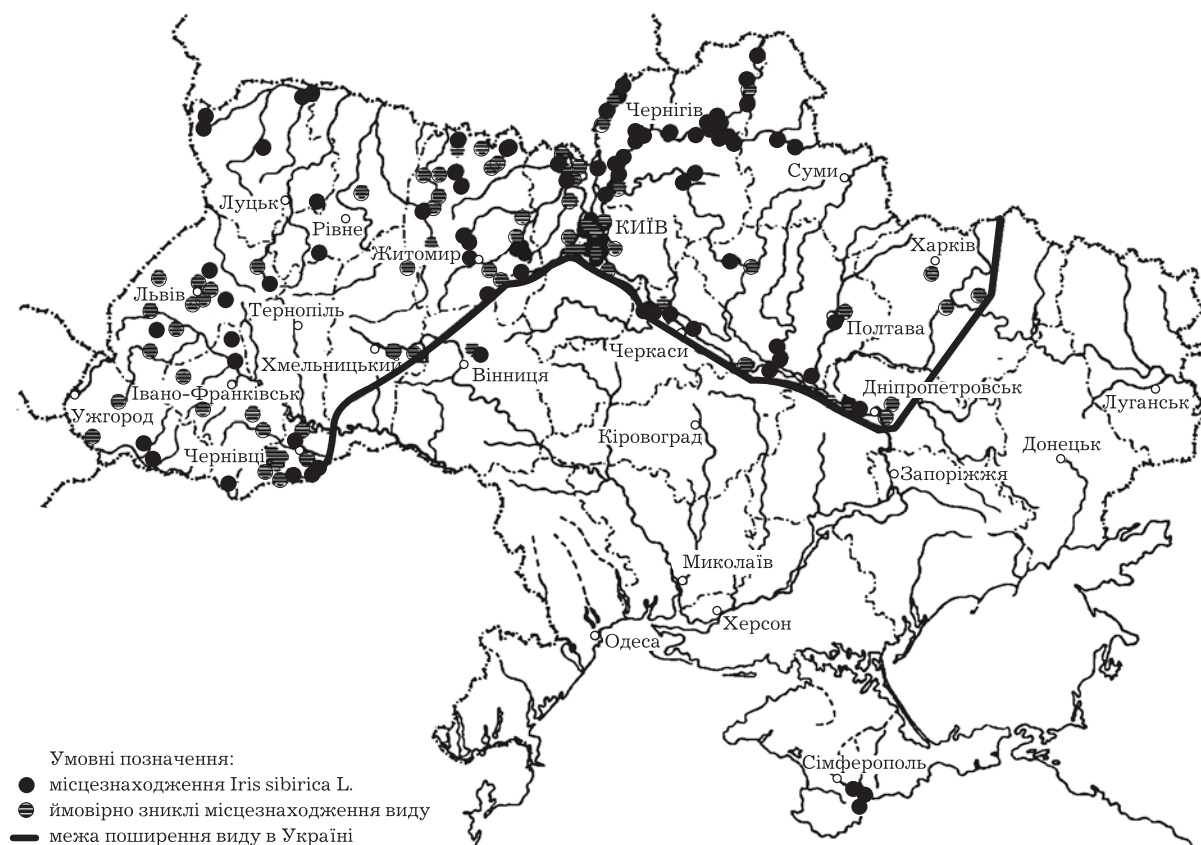
родка [23]; **Зона відчуження:** **44**) (+) Яковецьке лісництво, Іллінський заказник, у вільшняку (Андриєнко, Устименко, 1982, KW); **45**) (—) м. Чорнобиль [23]; **46**) (—) с. Лелів [23]; **47**) (—) с. Красне (Сіпайлова, 1965, КВНА); **48**) (—) с. Ладижичі, заплава р. Прип'ять (Афанасьєв, 1953, KW).

Область Чернігівського Полісся

м. Київ: **49**) (—) Вигурівщина-Троещина (Мороз, Конюшевська, 1973; Мороз, 1976, 1977, КВНА).

Київська обл., Броварський р-н: **50**) (!) ок. с. Погреби, заплавні луки р. Десна (N 50°34.433', E 030°37.609') (Подорожний, 2007, KW, КВНА); **51**) (—*) ок. оз. Рибне, сосново-березовий ліс (Демко, 1946, KW); **52**) (!) с. Соболівка (N 50°44.660', E 030°44.014') (Подорожний, Лоя, 2007, KW, КВНА); **53**) (—) болото Плехове, на острові між чагарниками [23]; **Переяслав-Хмельницький р-н:** **54**) (—) м. Переяслав-Хмельницький (Трубайлівка), рідко [23].

Чернігівська обл., Козелецький р-н: **55**) (+*) м. Остер, заплавні луки р. Десна (Сіпайлова, 1961; 1969, КВНА; Барбарич, 1964, KW; Подорожний, 2006, KW, КВНА); **56**) (—) ок. с. Соколівка (Конюшевська, Р.В. Харкевич, 1969, КВНА); **57**) (+) с. Вовчок, заплава р. Десна (Лукаш, 1996, KW); **58**) (+) с. Карпилівка, заплавні луки р. Десна (Сіпайлова, 1974, KW); **59**) (!) ок. с. Надинівка, заплавні луки (Подорожний, 2006, KW, КВНА); **60**) (+) с. Отрохи, вологі луки (Мороз, 1975, КВНА); **61**) (+) с. Сорокошичі (Мороз, 1974, КВНА); **62**) (—) с. Бірки (Ракочи, 1895, KW; [23]); **63**) (—) ок. с. Вовча Гора (Куксін, 1929, KW); **Ріпкинський р-н:** **64**) (—) с. Кам'янка [23]; **65**) (!) між селами Корчев'є та Кам'янка, болотисті луки (N 51°53.582', E 030°46.941') (Подорожний, 2007, KW, КВНА); **66**) (!) с. Клубівка, лівий берег р. Сож (N 51°59.110', E 030°54.647') (Подорожний, 2007, KW, КВНА); **67**) (—) с. Яриловичі, на луках р. Сож (Пачоський, 1892, KW); **68**) (+*) смт Любеч, заплава р. Дніпро (Афанасьєв, 1949, 1952, KW; Подорожний, 2006, KW, КВНА); **Борзнянський р-н:**

Картосхема поширення *I. sibirica* L. в Україні

Кількість місцезнаходжень *I. sibirica* в Україні

Місцезнаходження	Зона					
	Полісся	Лісостеп	Степова зона	Карпати і Закарпаття	Крим	
Підтверджені за останні 50 р. (+)	41	24	1	11	1	
Підтверджені автором (+')	9	1	1	5	1	
Виявлено нових (!)	12	1	1	Відсутні	2	
Існуючі нині (+) + (!)	53	25	2	11	3	
Ймовірно, зниклі (-)	49	15	5	24	Відсутні	
Загальна кількість (+) + (!) + (-)	102	40	7	35	3	

69) (+) біля с. Березівка, комплекс «Лебедин» (Лукаш, 1996, KW); **Менський р-н: 70) (!)** ок. с. Миколаївка (N51°28.138', E031°45.681') (Подорожний, Рак, 2007, KW, KWHA); **Сосницький р-н: 71) (!)** ок. с. Змітнів (Лукаш, Подорожний, 2006, KW, KWHA); **72) (!)** ок.

с. Спаське (Лукаш, 2006, KW; Подорожний, 2006, KW, KWHA); **73) (!)** ок. с. Якличі, заплавна лука (Подорожний, 2006, KW, KWHA); **74) (+)** ок. с. Долинське [9]; **Бахмацький р-н: 75) (+)** ок. с. Митченки [9]; **76) (+)** ок. хут. Обірки [9]; **Чернігівський р-н: 77) (—*)**

ок. с. Виблі (Куксін, 1929, KW); **78** (+*) ок. с. Козероги, луки заплави р. Десна (Куксін, 1929, KW; Подорожний, 2006, KW, KWHA); **79** (+*) ок. м. Чернігів, хут. Єньків (Котов, 1935, KW; Подорожний, 2007, KW, KWHA); **80** (+*) ок. м. Чернігів, оз. Глушець (Невядова, 1905, KW; Подорожний, 2007, KW, KWHA); **81** (!) м. Чернігів, мікрорайон «Бобровиця» (Подорожний, 2008, KW, KWHA).

Область Новгород-Сіверського Полісся
Чернігівська обл., Новгород-Сіверський р-н: 82 (+) між сс. Горбово та Гірки (Карпенко, Графін, 2003, KW); **83** (+) м. Новгород-Сіверський ([23]; Сипайлова, Ахніна, 1975, KW).

Сумська обл., Конотопський р-н: 84 (—) ок. с. Курківка, луки заплави р. Десна (Куксін, 1929, KW); **Середино-Будський р-н: 85** (+) с. Очкіне, НПП «Деснянсько-Старогутський» (Панченко, Андрієнко, 1997, KW).

ЗОНА ШИРОКОЛИСТЯНИХ ЛІСІВ

Західноукраїнський край

Область Малого Полісся

Рівненська обл., Дубнівський р-н: 86 (+) Любомирське л-во, 25 кв., (Баточенко, Мельник, 1994, LW; Баранський, 1994, KWHA); **Костопільський р-н: 87** (—) ок. м. Костопіль (Мельник, 1971, KWHA).

Львівська обл., Пустомитівський р-н: 88 (—) с. Борщовичі (Piotrowski, 1896, LW); **89** (—*) с. Лисиничі (Raciborski, 1904, LW; [23]); **Буський р-н: 90** (+) півд.-зах. ок. с. Полоничі, пр. берег р. Полтва (1896, LW; Кузярін, 1996, LWS); **91** (+) півд. ок. с. Полоничі, пр. берег р. Полтва (Кузярін, 1997, LWS); **Кам'янсько-Бузький р-н: 92** (+) с. Колоденці (Гренюх, 1979, LW); **93** (—) с. Тартак [23]; **Бродівський р-н: 94** (—) м. Броди [23].

Розтоцько-Опільська горбогірна область

Львівська обл., Пустомитівський р-н: 95 (—) с. Зубра (Lobarzeski, 1855, LWS; Smidt, 1855, LW); **96** (—) с. Ямпіль [23]; **97** (—) м. Львів (Lobarzeski, LWS; 1854, LWS; [23]).

Івано-Франківська обл., Галицький р-н: 98 (+*) ок. с. Бовшів, Касова гора (N 49°13.495', E 024°41.734') (Кагало, Сичак, 1997; Кагало, 2000; Sytschak, 2001; Скібіцька, 2001, LWKS; Подорожний, 2008, KW, KWHA); **Рогатинський р-н: 99** (+*) ок. с. Залужжя, хут. Горбки (Наконечний, Бабин, 2001; Наконечний, 2001, LWKS; Подорожний, 2008, KW, KWHA).

Західноподільська височинна область

Львівська обл., Золочівський р-н: 100 (+*) між селами Крутів і Верхобуж (N 49°51.112', E 025°06.177') (Madalski, 1941, LWS; Кагало, Сичак, 2001; N. Sytschak, 2004, LWKS; Подорожний, 2008, KW, KWHA).

Середньоподільська височинна область

Хмельницька обл., Летичівський р-н: 101 (—*) ок. смт Летичів [23]; **102** (—*) смт Меджибіж [23].

ЛІСОСТЕПОВА ЗОНА

Подільсько-Придніпровський край

Північно-Західна Придніпровська височинна область

Житомирська обл., Бердичівський р-н: 103 (—) клин Швайковецина (Харкевич, 1941, KWHA).

Вінницька обл., Вінницький р-н: 104 (—) Турбівський ліс, 2-га тераса р. Буг, кв. 6 (Левіна, 1929, KW); **105** (+) Михайлівське л-во, Буго-Деснянський заказник [16].

Київська височинна область

м. Київ: Голосіївський р-н: 106 (+) ур. Теремки [15, 19]; **107** (—) ок. с. Чапаєвка, заплавні луки р. Дніпро (Шалит, Зеров, 1923; Семенкевич, 1926, KW; [23]).

Київська обл., Васильківський р-н: 108 (—) с. Дзвінкове, ур. Кладова [23]; **Києво-Святошинський р-н: 109** (—) смт Боярка (Окснер, 1928; Окснер, Котов, 1928, KW).

Лівобережнодніпровський край

Північнопридніпровська терасова низовинна область

м. Київ: Голосіївський р-н: 110 (+) заказник «Лісники» [19]; **111** (+) ур. Бичок [19]; **112** (+) Конча-Заспа (Семенкевич,

1923, KW; Діденко, 2001, KWHA); **Дарницький р-н: 113** (—) с. Осокорки (Афанасьєв, 1944, KW); **114** (+) о. Жуків (Процюк, 1966, KW, [24]); **115** (+*) о. Муромець (N 50°30.645', E 030°32.825') ([24]; Подорожний, 2011, KW, KWHA).

*Київська обл., Обухівський р-н: 116 (—) ок. с. Трипілля [23]; **117** (—) між м. Київ та с. Трипілля [23].*

*Черкаська обл., Канівський р-н: 118 (+) ок. с. Хмільна, вологі луки р. Рось (Голуб, 2003, KWHA); **119** (+) Канівський ДЛГ, Михайлівське л-во, кв. 80 (Якушенко, 1998, KW); **120** (—) с. Прохорівка [23]; **121** (+) зак. «Тарасові обрії» [26]; **122** (+) о. Просеред [26]; **Черкаський р-н: 123** (+) о. Плавучий [26]; **Золотоніський р-н: 124** (+) ур. Склярове, ок. с. Бубнівська Слобідка [26].*

*Чернігівська обл., Ніжинський р-н: 125 (+) Ніжинське л-во, кв. 61–84, ур. Твані [11]; **126** (+) ур. Лосинівське [11]; **127** (!) півд-зах. ок. с. Григоро-Іванівка (Козир Є.В., Подорожний, 2010, KW, KWHA).*

Південнопридніпровська терасова низовинна область

Кіровоградська обл., Світловодський р-н: 128 (—) м. Світловодськ (с. Табурище) [23].

*Полтавська обл., Кременчуцький р-н: 129 (+) РЛП «Кременчуцькі плавні» [3, 14]; **130** (+) заказник «Заплава Псла» [3]; **131** (+) ок. м. Комсомольськ, заказник «Лісові озера» [3]; **Кобеляцький р-н: 132** (+) РЛП «Нижньоворсклянський» [3].*

Північнополтавська височинна область

Сумська обл., 133 (+) Середньосеймський ландшафтний заказник [7]; **134** (+) Сеймський РЛП [7]; **Буринський р-н: 135** (+) між селами Клепали і Піски [9].

Полтавська обл., Лубенський р-н: 136 (—) ок. м. Лубни [23]; **Чорнухинський р-н: 137** (+) заказник «Червонобережжя» [3].

Східнополтавська височинна область

Полтавська обл., Полтавський р-н: 138 (—) м. Полтава, Свинківка [23]; **139** (+) ок. с. Микільське, пам'ятка природи «Урочище Триби» [3].

Східноукраїнський край

Харківська схилово-височинна область

Харківська обл., м. Харків: 140 (—) ок. м. Харків, Жихар [23]; **Зміївський р-н: 141** (—) ок. м. Зміїв [23]; **Чугуївський р-н: 142** (—) с. Гракове [23].

СТЕПОВА ЗОНА

Північностепова підзона

Лівобережнодніпровсько-Приазовський край

Орільсько-Самарська низовинна область

Дніпропетровська обл., Дніпропетровський р-н: 143 (+*) Дніпровсько-Орільський ПЗ (N 48°30.547', E 034°50.215') ([4], Подорожний, 2007, KW, KWHA); **144** (—) м. Дніпропетровськ, міський р-н «Ігрень» [23]; **145** (—) м. Дніпропетровськ, міський масив «Самарівка» [23]; **Верхньодніпровський р-н: 146** (—) м. Верхньодніпровськ [23]; **147** (—) о. Воронцовський, заплава лука (Самарець, Царюк, 1927, DSU); **Петриківський р-н: 148** (!) ок. смт Курилівка (N 48°33.820', E 034°38.374') (Подорожний, 2007, KW, KWHA); **149** (—) о. Фурсін, 15-й квартал (Коваль, 1937, DSU).

КАРПАТИ

Гірський край — Українські Карпати

Передкарпатська височинна область

Львівська обл., Самбірський р-н: 150 (—) ок. м. Самбір (Modalski, 1929, LW); **Дрогобицький р-н: 151** (—) м. Дрогобич (LWS); **152** (—) ок. с. Вороблевиці, заплава р. Тисьмениця (Биков, 1951, гербарій ХНУ ім. В.Н. Каразіна); **153** (+*) ок. с. Ролів (N 49°25.653' E 023 36.583') ([23]; Подорожний, 2008, KW, KWHA); **Миколаївський р-н: 154** (—) с. Колодуби [23]; **Яворівський р-н: 155** (—) с. Рогізно [23].

Чернівецька обл., Вижницький р-н: 156 (—) ок. с. Черешенька (Артемчук, 1949, CHER); **157** (—) долина р. Міхидра [21]; **158** (—) с. Іспас, ур. Багна (Е. Тора, 1935; Тора, 1936, CHER); **159** (—) с. Луківці, ур. Майдан (Е. Тора, 1935; Тора, 1936, CHER); **Герцаївський р-н:**

160 (+) між селами Куликівка та Турятка, луки (Токарюк, Волиця, 2004, 2005, СHER); **Глибоцький р-н: 161** (—) між с. Волока та Червона Діброва (Е. Тора, 1935, СHER); **162** (+*) ок. с. Біла Криниця, ур. Варниця, луки (N 47°59.257', E 025°52.730') (Чорней, 2000, СHER; Мельник, Чорней, Токарюк, Подорожний, 2008, KW, KWHA); **163** (+*) ок. с. Турятка, луки (N 48°04.193', E 026°09.835') (Токарюк, Волиця, 2005, СHER; Мельник, Чорней, Токарюк, Подорожний, 2008, KW, KWHA); **164** (—) с. Кам'янка, при болоті (Твердохлеб, 1953 KW, СHER); **Сторожинецький р-н: 165** (+) с. Кам'яна, ур. Доманицький (Е. Тора, 1935, СHER; [19]); **166** (—) с. Буденець (Herbich, 1859; Кнарр, 1872; Тора, 1936; [23]); **167** (—) 2 км від Старої Жадови в бік Комарівців (Березовська, 1949, СHER); **168** (—) с. Чудей (Herbich, 1859; Кнарр, 1872; Тора, 1936); **Кіцманський р-н: 169** (—) ок. с. Лужани (Артемчук, 1954, СHER).

Івано-Франківська обл., Коломийський р-н: 170 (—*) Мала Кам'янка [23]; **171** (—) ок. сіл Ганнів і Дебеславці, болітце на схилі горба (Артемчук, 1958, СHER); **Богородчанський р-н: 172** (—) смт Солотвин [23].

Зовнішньокарпатська область

Чернівецька обл., Вижницький р-н: 173 (—) смт Берегомет, ур. Згар (Е. Тора, 1935; Тора, 1936, СHER); **174** (—) смт Берегомет, ур. Солонець (Е. Тора, 1935; Тора, 1936, СHER).

Івано-Франківська обл., Рожнятівський р-н: 175 (—) від с. Нижній Струтинь у бік м. Долина (O. Seidl, 1930, LW).

Мармароська область

Івано-Франківська обл., Верховинський р-н, Чивчинські гори: 176 (+) г. Гнетеса (Чорней, Величко, Буджак, Токарюк, Коротченко, 2004, СHER); **177** (+) г. Фатія-Банулуй (Чорней, Величко, Буджак, Токарюк, Коротченко, 2004, СHER); **178** (+) пер. Шия (Чорней, Величко, Буджак, Токарюк, 2003, СHER); **179** (+) пол. Глистувата (Чорней, Величко, Буджак, Токарюк, 2003, СHER).

Вулканічно-міжгірно-улоговинна область Закарпатська обл., Хустський р-н: 180 (+*) с. Кіреші, «Долина нарцисів» (N 48°10.971', E 023°21.449') ([10, 22, 23]; Подорожний, Лоя, 2007, KW, KWHA); **Тячівський р-н: 181** (+*) смт Буштино (N 48°05.061', E 023°29.413') ([23]; Подорожний, Лоя, 2007, KW, KWHA); **Свалявський р-н: 182** (—) ок. с. Голубине [23].

Закарпатська низовинна область

Закарпатська обл., Берегівський р-н: 183 (—) ок. с. Дідово, на узліссі [23]; **Ужгородський р-н: 184** (—) ок. с. Холмець [22].

КРИМСЬКІ ГОРИ

Кримський гірський край

Гірськокримська область

АР Крим, Сімферопольський р-н: 185 (+*) с. Перевальне, галявина на захід від г. Буки (N 44°50.635' E 034°24.205') ([6]; Подорожний, Свириденко 2009, KW, KWHA); **Алуштинська міськрада: 186** (!) ок. с. Лучисте, Демірджі-яйла (N 44°47.565' E 034°25.597') (Подорожний, 2009, KW, KWHA); **187** (!) ок. с. Лучисте, північний схил г. Північна Демірджі, близько 500 м від вершини (N 44°47.073' E 034°23.351') (Подорожний, 2009, KW, KWHA).

Умовні позначення: місцезнаходження: (+) — підтверджені за останні 50 років; (+*) — підтверджені автором; (—) — не підтверджені за останні 50 років; (—*) — не підтверджені в результаті досліджень; (!) — виявлені автором; **о.** — острів; **оз.** — озеро; **м.** — місто; **с.** — село; **смт** — селище міського типу; **ур.** — урочище; **хут.** — хутір; **ок.** — околиця; **б.** — болото; **г.** — гора; **пол.** — полонина; **л-во** — лісництво; **кв.** — квартал; **пер.** — перевал; **ДЛГ** — державне лісове господарство; **НПП** — національний природний парк; **РЛП** — регіональний ландшафтний парк.

Установлено, що загальна кількість відомих нині місцезнаходжень *I. sibirica* в Україні становить 187, з яких 93 (50%), імовірно, зниклі внаслідок господарської діяльності

людини. Найбільша кількість існуючих локалітетів виду знаходиться в межах Полісся — 53, у Лісостеповій зоні — 25, у Степовій — 2, у Карпатах і Закарпатті — 11, у Гірському Криму — 3 (таблиця).

Під час досліджень підтверджено існування 17 та виявлено 16 нових місцезнаходжень *I. sibirica*, які, як і більшість знайдених за останні 20 років, переважно приурочені до віддалених та складних у плані господарювання територій. Особливий інтерес становлять нові локалітети виду в Криму, знайдені та досліджені за сприяння д.б.н. В.П. Ісікова.

За допомогою GPS-навігатора визначено точні координати 20 місцезнаходжень виду, що суттєво спрощує їх пошук та ідентифікацію у подальшому (див. список).

1. Андриенко Т.Л., Попович С.Ю., Шеляг-Сосонко Ю.Р. Полесский государственный заповедник. Растительный мир. — К.: Наук. думка, 1986. — 208 с.

2. Андриенко Т.Л., Прядко О.І., Арап Р.Я., Конищук М.О. Національний природний парк «Прип'ять-Стохід». Рослинний світ / За заг. ред. Т.Л. Андриенко. — К.: Фітосоціологічний центр, 2009. — С. 34.

3. Байрак О.М., Стецюк Н.О. Атлас рідкісних і зникаючих рослин Полтавщини. — Полтава: Верстка, 2005. — 248 с.

4. Барановский Б.А., Емшанов Д.Г. Редкие и нуждающиеся в охране виды флоры проектируемого заповедника Приднепровский // Мониторинговые исследования лесных экосистем степной зоны, их охрана и рациональное использование. — Днепропетровск, 1988. — С. 56–61.

5. Біорізноманіття Цуманської пущі та питання його збереження / За заг. ред. Т.Л. Андриенко та М.Л. Клестова. — К.: Фітосоціологічний центр, 2004. — С. 40.

6. Голубев В.Н. Новые для флоры Крыма виды цветковых растений // Ботан. журн. — 1991. — 76, №11. — С. 1614–1616.

7. Заповідні скарби Сумщини / За заг. ред. д.б.н. Т.Л. Андриенко. — Суми: Джерело, 2001. — 208 с.

8. Козир М.С. Раритетні види заплави нижньої течії р. Сейм (Чернігівська обл.) // Біологія: від молекули до біосфери: зб. матеріалів Першої міжнар. конф. студентів, аспірантів, та молодих учених (м. Харків, 21–23 листопада 2006 р.). — Харків, 2006. — 144 с.

9. Козир М.С., Якушенко Д.М., Подорожний Д.С. Еколого-ценотична характеристика *Iris sibirica* L. в заплаві р. Сейм // Інтродукція рослин. — 2008. — № 4. — С. 51–58.

10. Комендар В.І. Про знахідку *I. sibirica* на заповідній території «Долина нарцисів» // Укр. ботан. журн. — 1983. — 40, № 1. — С. 98.

11. Лобань Л.О. Поширення видів судинних рослин, які занесені до Червоної книги України на території басейну р. Удай // Рослинний світ у Червоній книзі України: впровадження глобальної стратегії збереження рослин. Матеріали міжнар. наук. конф. (11–15 жовтня 2010 р., м. Київ). — С. 132–135.

12. Лукаш О.В., Рак О.О., Подорожний Д.С. Види Iridaceae Juss. у заплаві Десни // Укр. ботан. журн. — 2007. — 64, № 3. — С. 382–392.

13. Маринич О.М., Пархоменко Г.О., Петренко О.М., Шищенко П.Г. Удосконалена схема фізико-географічного районування України // Укр. географ. журн. — 2003. — № 1. — С. 16–20.

14. Никифоров В.В., Гальченко Н.П. Біорізноманітність регіонального ландшафтного парку «Кременчуцькі плавні» // Заповідна справа в Україні. — 2002. — 8, вип. 1. — С. 78–81.

15. Онищенко В.А. Види з Червоної книги України в ур. Теремки (НПП «Голосіївський», м. Київ) // Рослинний світ у Червоній книзі України: впровадження глобальної стратегії збереження рослин. Матеріали міжнар. наук. конф. (11–15 жовтня 2010 р., м. Київ). — К.: Альтерпрес, 2010. — С. 288–289.

16. Орлов А.А. Особенности растительности и флоры Буго-Деснянского заказника Винницкой области // VII съезд укр. ботан. о-ва: Тез. докл. — К.: Наук. думка, 1982. — С. 233–234.

17. Орлов О.О. Рідкісні та зникаючі види рослин Житомирської області. — Житомир: Волинь, ПП «Рута», 2005. — С. 249–251.

18. Подорожний Д.С. Нові місцезнаходження *Iris sibirica* L. в Криму // Актуальні проблеми ботаніки та екології. Матеріали міжнар. конф. молодих учених (21–25 вересня 2010 р., м. Ялта). — Сімферополь: ВД «АРІАЛ», 2010. — С. 134.

19. Прядко О.І., Арап Р.Я. Поширення та сучасний стан популяцій видів рослин із Червоної книги України на території НПП «Голосіївський» // Рослинний світ у Червоній книзі України: впровадження глобальної стратегії збереження рослин. Матеріали міжнар. наук. конф. (11–15 жовтня 2010 р., м. Київ). — К.: Альтерпрес, 2010. — С. 297–300.

20. Ткачик В.П. Флора Прикарпаття. — Львів: НТШ, 2000. — 254 с.

21. Токарюк А.І., Чорней І.І. Зниклі та зникаючі види флори Буковинського Прикарпаття // Заповідна справа в Україні. — 2006. — 12, вип. 1. — С. 17–25.

22. Фодор С.С. Флора Закарпаття. — Львів: видавниче об'єднання «Вища школа», 1974. — 208 с.

23. Фомін О.В., Бордзіловський Є.І. Родина півникові — Iridaceae Lindl. // Флора УРСР. — К.: Вид-во АН УРСР, 1950. — Т. 3. — С. 276–312.

24. Цуканова Г.О., Андриенко Т.Л., Прядко О.І. Рослинний покрив островів Дніпра в межах м. Києва // Укр. ботан. журн. — 2002. — 59, № 2. — С. 135–140.

25. Червона книга України. Рослинний світ / За ред. Я.П. Дідуха — К.: Глобалконсалтинг, 2009. — С. 132.

26. Шевчик В.Л., Бакалина Л.В., Полішко О.Д. Про поширення деяких рідкісних видів рослин на Черкащині // Вісн. Черкас. ун-ту. — 2009. — Вип. 156. Сер. Біол. науки. — С. 137–151.

27. Hulten E., Fries M. Atlas of North European vascular plants North of the Tropic Cancer. — Königstein: Koeltz Scientific Books. — 1986. — Vol. 1. — 498 p.; 1986. — Vol. 2. — 469 p.; 1986. — Vol. 3. — 204 p.

28. Meusel H. Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora. — Jena: Gustav Fischer Verlag, 1965. — Bd. 1. — 583 S.; Bd. 2. — 258 S.

Рекомендував до друку П.Є. Булах

Д.С. Подорожний

Национальный ботанический сад
им. Н.Н. Гришко НАН Украины,
Украина, г. Киев

ГЕОГРАФИЧЕСКОЕ РАСПРОСТРАНЕНИЕ IRIS SIBIRICA L. В УКРАИНЕ

Вьяснено сучасне розповсюдження рідкого виду флори України — *Iris sibirica* L., очерчена границя розповсюдження виду, складено список всіх відомих місцезнаходжень іриса сибірського і картосхема розповсюдження виду в Україні.

Ключевые слова: *Iris sibirica* L., місцезнаходження, охорона.

D.S. Podorozhnyi

M.M. Gryshko National Botanical Gardens,
National Academy of Sciences of Ukraine,
Ukraine, Kyiv

GEOGRAPHICAL DISTRIBUTION OF IRIS SIBIRICA L. IN UKRAINE

The current distribution of rare species *Iris sibirica* L. was established in Ukraine. A range of *I. sibirica* distribution are lined. All *I. sibirica* known localities are listed and mapped.

Key words: *Iris sibirica* L., location, conservation.